

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Projekt Studenckie Prawa - Jasna Sprawa finansowany jest ze środków
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Udział studentów w ocenie programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Magdalena Herman
Mateusz Kopaczyński

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

O autorach

Mateusz Kopaczyński

Ogólnopolski Rzecznik Praw Studenta, aplikant radcowski przy Okręgowej Izbie Radców Prawnych w Krakowie. Od wielu lat zaangażowany w działalność na rzecz szkolnictwa wyższego i nauki jako m.in. ekspert, a następnie Koordynator Zespołu ekspertów ds. studenckich Polskiej Komisji Akredytacyjnej, działacz Samorządu Studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz członek organów i ciał kolegialnych instytucji związanych ze szkolnictwem wyższym w Polsce. W swojej dotychczasowej praktyce skupiał się przede wszystkim na tematyce praw studenta, dydaktyki i rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce. Zawodowo specjalizuje się w prawie cywilnym, prawie autorskich, prawie spółek oraz prawie nowych technologii.

Magdalena Herman

Absolwentka Studiów nad Chinami oraz Studiów Strategicznych nad Azją na Uniwersytecie Jagiellońskim. Obecnie studentka Bezpieczeństwa Narodowego. W latach 2021–2023 Wiceprzewodnicząca Samorządu Studentów UJ, a w kadencji 2023–2025 Przewodnicząca. Od 2023 r. ekspert ds. studenckich Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Od października 2025 r. koordynatorka zespołu ekspertów ds. studenckich PKA oraz członek zespołu ds. opracowania oceny kompleksowej PKA. Interesuje się dobrostanem studentów w szkolnictwie wyższym, a doświadczenie zebrane w ramach działalności w kołach naukowych, samorządzie studentów oraz w strukturach Polskiej Komisji Akredytacyjnej kieruję do nieustannej pracy nad podnoszeniem jakości kształcenia i systemów wsparcia studentów.

ROZDZIAŁ I - WPROWADZENIE

Polska Komisja Akredytacyjna odgrywa kluczową rolę w systemie szkolnictwa wyższego w Polsce. Jest ona instytucją stojącą na straży zapewnienia jak najwyższego poziomu jakości kształcenia kierunków studiów prowadzonych w kraju. Poprzez swoje działania Komisja dokonuje niezależnej, eksperckiej oceny i ewaluacji działalności dydaktycznej uczelni wyższych, przyczyniając się do podnoszenia poziomu programów studiów, doskonalenia procesów kształcenia oraz znaczenia i wartości dyplomów uzyskiwanych w polskich uczelniach.

Istotną część komisji stanowi środowisko studenckie, które wnosi relewantną perspektywę bezpośrednich interesariuszy procesu kształcenia do prac Komisji. Studenci od wielu lat pozostają aktywnie zaangażowani w działalność PKA. Na początku bardziej konsultacyjnie, następnie w ograniczonym zakresie, a aktualnie na równi z innymi reprezentantami środowiska akademickiego. Przewodniczący Parlamentu Studentów RP z mocy prawa jest członkiem i zasiada w Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Studenci wyróżniający się doświadczeniem oraz wiedzą uzyskują status ekspertów i stają się pełnoprawnymi członkami zespołów oceniających odpowiedzialnych za przeprowadzenie oceny programowej oraz recenzują wnioski o utworzenie nowych kierunków studiów. Razem tworzą odrębny Zespół ekspertów ds. studenckich, którego pracę koordynuje ekspert wskazywany przez PSRP. Tak zintegrowany i rozwinięty system pozwala na efektywną oraz skuteczną partycypację przedstawicieli studenckich w realizacji misji Komisji, co wpisuje się również w pożądane wzorce międzynarodowe. Jednym z fundamentalnych założeń współczesnych systemów zapewniania jakości kształcenia w Europie jest bowiem uznanie studentów za pełnoprawnych uczestników procesów decyzyjnych i ewaluacyjnych. Dokumenty kształtujące europejski obszar szkolnictwa wyższego, w szczególności Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG), jednoznacznie podkreślają konieczność systemowego włączenia studentów w projektowanie, monitorowanie i ocenę jakości kształcenia.

Perspektywa studencka wnosi do prac Komisji ważny oraz relewantny aspekt – oparty na bezpośrednim udziale w procesie kształcenia, doświadczeniu organizacji zajęć, praktyk, funkcjonowania infrastruktury dydaktycznej oraz relacji dydaktycznych. Studenci pełniący funkcję członków zespołów oceniających mają możliwość nie tylko diagnozowania mocnych stron programów studiów, lecz także identyfikowania deficytów niewidocznych z perspektywy kadry akademickiej, administracji czy zarządzania strategicznego. Jednocześnie ich udział przyczynia się do zwiększenia transparentności, legitymizacji oraz społecznego zaufania do procedur akredytacyjnych, wzmacniając ich zgodność z zasadami partycypacyjnego i odpowiedzialnego zarządzania publicznego.

Włączenie studentów do zespołów oceniających Polskiej Komisji Akredytacyjnej stanowi również istotny impuls rozwojowy dla samych środowisk studenckich. Uczestnictwo w procedurach oceny daje możliwość poszerzenia wiedzy o mechanizmach funkcjonowania uczelni, rozwinięcia kompetencji analitycznych i komunikacyjnych, a także ugruntowania świadomości odpowiedzialności współtwórczej za jakość edukacji akademickiej. Z perspektywy instytucjonalnej obecność studentów w procesach akredytacyjnych sprzyja budowaniu kultury dialogu, współpracy i partnerskich relacji pomiędzy wszystkimi grupami interesariuszy w szkolnictwie wyższym.

W ramach niniejszego artykułu zostaną przedstawione najważniejsze pojęcia istotne z perspektywy pracy ekspertów studenckich, zasady ich pracy oraz dokonywanej przez nich oceny w ramach postępowań oceny programowej, a także informacje i wymogi o tym, jak można dołączyć do grona ekspertów studenckich PKA.

RODZIAŁ II

PODSTAWY PRAWNE I KLUCZOWE POJĘCIA

Działalność, struktura oraz zadania Polskiej Komisji Akredytacyjnej zostały wskazane w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1571) (dalej: „Ustawa”). Zgodnie z art. 241 ust. 1 Ustawy: Jakość kształcenia na studiach podlega ewaluacji przeprowadzanej przez PKA. Ewaluacja ta następuje m.in. poprzez przeprowadzanie ocen programowych (art. 241 ust. 2 Ustawy). Ocena programowa to potocznie rozumiana wizytacja, w ramach których (w dużym uproszczeniu) Polska Komisja Akredytacyjna za pośrednictwem eksperckich zespołów przyjeżdża na dane uczelnie i przez dwa dni zbiera niezbędne informacje, a następnie sporządza raport stanowiący późniejszą podstawę do podjęcia ostatecznej decyzji przez Prezydium PKA.

Każdy kierunek w Polsce powinien podlegać akredytacji, czyli być poddany ocenie programowej. Ocena programowa jest przeprowadzana na danym kierunku zgodnie z przyjętym przez PKA harmonogramem: pierwsza ocena co do zasady (z wyjątkiem niektórych kierunków medycznych) po zakończeniu pierwszego cyklu kształcenia, a następnie po upływie czasu, na jaki został akredytowany kierunek: do 6 lat albo do 2 lat. Oprócz tego oceny programowe są przeprowadzane na wniosek właściwego Ministra, a także na wniosek zainteresowanej uczelni. Procedury te szczegółowo zostały opisane w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej, dostępnym na stronie: <https://pka.edu.pl/statut-pka/> (dostęp: 9.12.2025 r.), a mają swoje źródło m.in. w art. 242 Ustawy:

1. Ocena programowa polega na cyklicznej ocenie jakości kształcenia na kierunku studiów.
2. Przeprowadzając ocenę programową, bierze się pod uwagę w szczególności:
  - 1) programy studiów i standardy kształcenia;
  - 2) kadrę dydaktyczną i naukową;
  - 3) infrastrukturę wykorzystywaną do realizacji programu studiów;
  - 4) współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym;
  - 5) umiędzynarodowienie;
  - 6) wsparcie studentów w procesie uczenia się.
3. Ocenę programową przeprowadza się z inicjatywy PKA, na wniosek uczelni lub niezwłocznie na wniosek ministra.
4. Ocena programowa kończy się wydaniem oceny pozytywnej albo negatywnej.
5. Pozytywna ocena programowa jest wydawana na okres do 6 lat.
6. Jeżeli uczelnia uniemożliwia lub utrudnia przeprowadzenie oceny programowej, wydaje się ocenę negatywną.

W każdej takiej ocenie obowiązkowo jako pełnoprawny członek zespoły oceniającego, bierze udział przynajmniej jeden ekspert z grona studentów. Eksperci studenccy w związku z powyższym odpowiedzialni są za odpowiednie przygotowanie do oceny programowej, zebranie oraz weryfikację informacji, a w następnym sformułowaniu propozycji oceny całych lub części kryteriów oceny programowej. W dalszej części artykułu zostało przedstawione poszczególne kryteria wraz z opisaniem kwestii, które najczęściej pod uwagę w ich ocenie biorą eksperci studenccy. Najpierw jednak warto przytoczyć podstawowe pojęcia i instytucje związane z funkcjonowaniem Polskiej Komisji Akredytacyjnej, pracą ekspertów PKA oraz oceną programową. W tym celu poniżej w przystępnej – poprzez alfabetyczne wymienienie – zostały zwięźle przedstawione istotne podstawy prawne i kluczowe pojęcia w pracy eksperta Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Autonomia uczelni wyższych – Uczelnie wyższe w Polsce cieszą się wysokim poziomem niezależności w swoim funkcjonowaniu. Autonomia ta zapewniona jest na gruncie konstytucyjnym i znajduje swoje odzwierciedlenie w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Uczelnie mają swobodę organizacyjną, naukową programową, kadrową i finansową. W kontekście ewaluacji oznacza to, że PKA ani Minister nie mogą co do zasady ingerować w treści programów studiów, ale co najwyżej stwierdzać uchybienia przepisom prawa oraz ekspercko (PKA) oceniać, że przyjęta strategia, treści, metody kształcenia oraz sposób ich realizacji odstaje od pożądanych standardów.

Członkowie PKA – Członkowie w liczbie nie większej niż 100 (oraz dodatkowo Przewodniczący PSRP z mocy prawa) tworzą Polską Komisję Akredytacyjną. Powoływani są przez Ministra na czteroletnią kadencję, a kandydatów mogą zgłaszać: uczelnie, Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencja Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych, Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich, prezydium PKA, PSRP, ogólnokrajowe stowarzyszenia naukowe i organizacje pracodawców. Spośród członków powoływany jest Przewodniczący, Sekretarz, Prezydium, a także tworzone są zespoły dziedzinowe.

DEQAR – Database of External Quality Assurance Results - jest europejską bazą danych gromadzącą wyniki ocen akredytacyjnych prowadzonych przez agencje zgodne z ESG. Publikacja raportów PKA w DEQAR zapewnia międzynarodową widoczność wyników ocen, zwiększając transparentność i umożliwiając porównywanie jakości programów studiów na poziomie europejskim i zapewnia przy tym międzynarodową uznawalność dyplomów, czyli efektów uczenia się zdobytych na kierunku w jednym kraju w systemie kwalifikacji drugiego kraju.

Dziedziny i dyscypliny naukowe – Podział, klasyfikacja dziedzin nauki i dyscyplin naukowych, określony Rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych z dnia 11 października 2022 r. (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 211), stanowi podstawowe system porządkujący dla prowadzenia działalności naukowej oraz dydaktycznej w uczelniach. Dziedziny obejmują szerokie obszary wiedzy, z kolei dyscypliny są ich bardziej szczegółowymi elementami, na które dzielą się ogólne dziedziny.

Od misji do rozliczalności - czy przewodniczący samorządu studenckiego ponosi Udział studentów w ocenie programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Zgodnie z Rozporządzeniem występują następujące dziedziny i dyscypliny:

Lp.	Dziedzina nauki/sztuki	Dyscyplina naukowa/artystyczna
1	Dziedzina nauk humanistycznych	1) archeologia 2) etnologia i antropologia kulturowa 3) filozofia 4) historia 5) językoznawstwo 6) literaturoznawstwo 7) nauki o kulturze i religii 8) nauki o sztuce 9) polonistyka
2	Dziedzina nauk inżynieryjno-technicznych	1) architektura i urbanistyka 2) automatyka, elektronika, elektrotechnika i technologie kosmiczne 3) informatyka techniczna i telekomunikacja 4) inżynieria bezpieczeństwa 5) inżynieria biomedyczna 6) inżynieria chemiczna 7) inżynieria lądowa, geodezja i transport 8) inżynieria materiałowa 9) inżynieria mechaniczna 10) inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka 11) (uchylony) ³⁾
3	Dziedzina nauk medycznych i nauk o zdrowiu	1) biologia medyczna 2) nauki farmaceutyczne 3) nauki medyczne 4) nauki o kulturze fizycznej 5) nauki o zdrowiu

Od misji do rozliczalności - czy przewodniczący samorządu studenckiego ponosi Udział studentów w ocenie programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Lp.	Dziedzina nauki/sztuki	Dyscyplina naukowa/artystyczna
4	Dziedzina nauk o rodzinie	nauki o rodzinie
5	Dziedzina nauk rolniczych	1) nauki leśne 2) rolnictwo i ogrodnictwo 3) technologia żywności i żywienia 4) zootechnika i rybactwo
6	Dziedzina nauk społecznych	1) ekonomia i finanse 2) geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna 3) nauki o bezpieczeństwie 4) nauki o komunikacji społecznej i mediach 5) nauki o polityce i administracji 6) nauki o zarządzaniu i jakości 7) nauki prawne 8) nauki socjologiczne 9) pedagogika 10) prawo kanoniczne 11) psychologia 12) stosunki międzynarodowe

Od misji do rozliczalności - czy przewodniczący samorządu studenckiego ponosi Udział studentów w ocenie programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Lp.	Dziedzina nauki/sztuki	Dyscyplina naukowa/artystyczna
7	Dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych	1) astronomia 2) biotechnologia 3) informatyka 4) matematyka 5) nauki biologiczne 6) nauki chemiczne 7) nauki fizyczne 8) nauki o Ziemi i środowisku
8	Dziedzina nauk teologicznych	1) nauki biblijne 2) nauki teologiczne
9	Dziedzina nauk weterynaryjnych	weterynaria
10	Dziedzina sztuki	1) sztuki filmowe i teatralne 2) sztuki muzyczne 3) sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki

Prowadzenie studiów przypisane jest co najmniej do jednej dyscypliny, w której uczelnia posiada odpowiedni potencjał naukowo-dydaktyczny lub odpowiedni plan i narzędzia do kształcenia praktycznego. W ocenie programowej PKA analizuje zgodność kierunku studiów z dyscypliną, poziom kompetencji kadry reprezentującej tę dyscyplinę oraz stopień powiązania efektów uczenia się z profilem dziedziny/dyscypliny.

Eksperci PKA – Ekspertów powołuje się przez Przewodniczącego PKA i wraz z członkami dokonują ocen programowych. Wyróżniamy ekspertów z grona nauczycieli akademickich (osoby posiadające co najmniej stopień doktora nauk z doświadczeniem dydaktycznym, naukowym lub jakościowym w dyscyplinie, do której został przypisany akredytowany kierunek studiów); eksperci z grona studentów – wyłaniani przez PSRP przy współpracy z PKA, odpowiadają za ocenę kwestii studenckich oraz wnoszą do oceny pozostałych aspektów perspektywa interesariusza wewnętrznego jakim są właśnie studenci; eksperci z grona otoczenia społeczno-gospodarczego – wyłaniani są w specjalnej rekrutacji przez PKA i odpowiadają za uwzględnienie praktycznego aspektu studiowania i współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym uczelni; eksperci ds. umiędzynarodowienia – uwzględniają szczególną rolę i potrzebę umiędzynaradawiania kształcenia.

ENQA – European Association for Quality Assurance in Higher Education - zrzesza krajowe agencje jakości z państw europejskich. Uzyskanie pełnego członkostwa i akredytacji w ENQA potwierdza, że agencja działa zgodnie z ESG i spełnia europejskie standardy niezależności, transparentności i rzetelności, a tym samym może dokonywać respektowanej w innych krajach akredytacji kierunków studiów. Polska Komisja Akredytacyjna od wielu lat jest członkiem ENQA i pozytywnie przechodzi przez jej oceny przyznające odpowiednie akredytacyjne.

EQAR – European Quality Assurance Register for Higher Education - jest niezależnym, europejskim rejestrem agencji, które spełniają odpowiednie kryteria, uzyskują pozytywną ocenę ENQA, a tym samym mogą dokonywać akredytacji kierunków, które następnie uzyskują uznawalność międzynarodową. PKA od wielu lat widnieje w rejestrze EQAR.

ESG – The Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area - to wytyczne określające standardy funkcjonowania systemów zapewniania jakości na obszarze europejskiego szkolnictwa wyższego (EHEA). ESG definiują standardy zarówno dla wewnętrznego zapewniania jakości (stosowanego przez uczelnie), jak i zewnętrznego zapewniania jakości (realizowanego przez agencje takie jak PKA). Polskie kryteria oceny programowej oraz standardy zapewnienia jakości kształcenia pozostają w związku i są odzwierciedleniem ESG.

Kryteria oceny programowej – Kryteria oceny programowej stanowią podstawę przeprowadzania oceny programowej, w ramach której PKA analizuje spełnienie każdego kryterium. Kryteria na poziomie ogólnym zostały określone w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kryteriów oceny programowej z dnia 12 września 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1787).

Są nimi:

- 1) sposób konstrukcji programu studiów oraz jego zgodność ze standardem kształcenia;
- 2) realizacja programu studiów;
- 3) warunki przyjęć na studia i weryfikacji uzyskiwanych efektów uczenia się, w tym na etapie egzaminu dyplomowego;
- 4) poziom kompetencji i doświadczenia kadry prowadzącej kształcenie;
- 5) dostosowanie infrastruktury wykorzystywanej do realizacji programu studiów do potrzeb i celów kształcenia;
- 6) relacje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów;
- 7) stopień umiędzynarodowienia kształcenia;
- 8) jakość wsparcia studentów w procesie uczenia się;
- 9) dostępność i jakość informacji o studiach;
- 10) sposoby doskonalenia jakości kształcenia i ich skuteczność.

Kryteria oceny programowej zostają bardziej uszczegółowiono na poziomie PKA poprzez standardy jakości kształcenia (określone w załączniku do Statutu PKA) oraz wskaźniki spełnienia standardów jakości kształcenia (określone w uchwale Prezydium PKA).

Ocena programowa – stanowi podstawową instytucję akredytacji kierunków w Polsce. W ramach niej wszystkie kierunki studiów powinny być regularnie oceniane przez Polską Komisję akredytacyjną. Prezydium PKA po zapoznaniu się z opinią zespołu dziedzinowego oraz raportem po wizytacji stworzonym przez powołany do tego celu zespół oceniający przyznaje poszczególnym kierunkom ocenę pozytywną albo negatywną. Ta pierwsza może być przyznana na pełny okres – do 6 lat oraz na skrócony – do 3 lat. Z kolei negatywna ocena może skutkować cofnięciem pozwolenia przez Ministra na prowadzenie kierunku (jeżeli kierunek był prowadzony na podstawie pozwolenia ministra) albo obowiązkiem zaprzestania kształcenia (jeżeli kierunek został utworzony przez uczelnię, która ze względu na posiadaną kategorię naukową nie potrzebowała uzyskania pozwolenia Ministra).

Program studiów – to inaczej „abc” kierunku. Opisuje i przedstawia szczegółowo czym jest dany kierunek studiów oraz jakie cechy będą posiadali jego absolwenci. W programie studiów określa się m.in. efekty uczenia się, punkty ECTS niezbędne do ukończenia studiów, treści programowe, zasady weryfikacji efektów uczenia się, tytuł zawodowy uzyskiwany po zakończeniu studiów

Ramy kwalifikacji – są układem odniesienia uzyskiwanych kwalifikacji na poszczególnych etapach edukacji w ramach zintegrowanego systemu kwalifikacji. Polska Rama Kwalifikacji została określona w ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji z dnia 22 grudnia 2015 r. (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1606) i powiązana jest z europejskimi ramami kwalifikacji tak, aby ujednolicić system edukacji w całej Europie. Polska Rama Kwalifikacji ma 8 poziomów, które określają efekty uczenia się niezbędne do uzyskania na danych etapach nauki. Ze szkolnictwem wyższym związane są poziomy VI – określający kwalifikacji dla absolwentów studiów I stopnia; VII – określający kwalifikacje dla absolwentów studiów II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich, VIII – określający kwalifikacje dla osób, które otrzymują stopień naukowy doktora.

Od misji do rozliczalności - czy przewodniczący samorządu studenckiego ponosi Udział studentów w ocenie programowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Raport powizytacyjny – powstaje po przeprowadzeniu oceny programowej, w tym wizytacji przez zespół oceniający, w którym dokonywana jest analiza stanu faktycznego pod kątem spełnienia poszczególnych kryteriów oceny programowej oraz formułowane są wnioski – propozycje oceny wraz z uzasadnieniem oraz ewentualne zalecenia, rekomendacje i dobre praktyki warte wyróżnienia.

Raport Samooceny – raport opracowywany przez uczelnie w związku z zainicjowaniem procedury oceny programowej, w którym uczelnia wskazuje swoje mocne oraz słabe strony i stara się wykazać poziom spełnienia poszczególnych kryteriów oceny programowej. Raport samooceny powinien zostać opublikowany na stronie biuletynu informacji publicznej uczelnie i stanowi główny dokument wyjściowy do pracy zespołu oceniającego.

Rozporządzenie w sprawie studiów – Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie studiów z dnia 27 września 2018 r. (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 2787 z późn. zm.) jest aktem wykonawczym wydanym na podstawie Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, który jest jednym z podstawowych źródeł prawa w pracach zespołów oceniających. Rozporządzenie określa m.in., szczegółowe elementy programu studiów i zasady jego zmian, wymogi i ograniczenia kształcenia z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość, kierunki

Sekretarze zespołów oceniających PKA – członkowie zespołów oceniających, którzy koordynują i wspierają pracę ekspertów. Odpowiadają za organizację wizytacji ze strony Komisji, kontakt z uczelnią oraz stworzenie ostatecznej wersji raportu po wizytacji po otrzymaniu różnych części od poszczególnych ekspertów

Standardy oceny programowej – Uszczegółowienie kryteriów oceny programowej. Zostały określone w załączniku do Statutu PKA

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1571) jest zasadniczym aktem regulującym kompleksowo szkolnictwo wyższe oraz naukę w Polsce. Ustawa jest najważniejszym aktem prawnym, na podstawie którego funkcjonuje Komisja oraz eksperci PKA. Najbardziej istotnymi przepisami w zakresie ocen programowych są przepisy art. 1-III regulujące ustrój uczelni, zasady tworzenia kierunków, programów studiów, realizacji studiów, prawa studenta i samorządy studenckie, a także art. 241-258, w których znalazły się przepisy o Polskiej Komisji Akredytacyjnej i realizowanych przez nią zadaniach, w tym ocenach programowych.

Wskaźniki oceny programowej – wskaźniki spełnienia standardów jakości kształcenia to najbardziej szczegółowe określenie wytycznych sprawdzanych przy ocenie spełnienia kryteriów oceny programowej. Dostępne na stronie: <https://pka.edu.pl/standardy-i-procedury/procedury/ocena-programowa-ex-post/> (dostęp: 9.12.2025 r.)

Zespół Oceniający – zespół przeprowadzający część oceny programowej, w tym wizytację uczelni i formułujący na tej podstawie raport po wizytacji wraz z propozycją oceny. W skład zespołu wchodzi co do zasady członek PKA jako przewodniczący zespołu; 2 ekspertów z grona nauczycieli akademickich powiązanych z dyscypliną/dyscyplinami, do których przypisany został kierunek, ekspert pracodawca (otoczenie społeczno-gospodarcze), ekspert z grona studentów oraz sekretarz zespołu oceniającego. W uzasadnionych przypadkach zespół może zostać rozszerzony o dodatkowych ekspertów (np. ekspert ds. umiędzynarodowienia).

ROZDZIAŁ III

KRYTERIA OCENY PROGRAMOWEJ I ROLA EKSPERTÓW STUDENCKICH W JEJ OCENIE

Polska Komisja Akredytacyjna realizuje ewaluację jakości kształcenia dokonując oceny na podstawie kryteriów określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 września 2018 r. w sprawie kryteriów oceny programowej. Należy jednak mieć na uwadze, że Rozporządzenie to nie jest aktualne w kontekście kryteriów oceny kompleksowej, które definiuje Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 maja 2025 r.

Na podstawie ustawowego upoważnienia wynikającego z art. 256 ust. 1 pkt 3 Ustawy Polska Komisja Akredytacyjna w swoim Statucie określa szczegółowe kryteria oraz tryb przeprowadzania oceny programowej. Kryteria te zostały przedstawione w załączniku nr 2 do Statutu PKA. W ramach każdego z kryteriów wyodrębniono standardy jakości kształcenia, które uczelnia musi spełnić, aby uzyskać ocenę pozytywną. Standardy te zostały określone oddzielnie dla studiów prowadzonych na profilu ogólnoakademickim oraz na profilu praktycznym.

Poniżej zostaną zaprezentowane poszczególne kryteria wraz z krótki ich opisaniem i wskazaniem, co najczęściej pozostaje w głównym zainteresowaniu ekspertów studenckich przy analizie ich spełnienia i pracach w ramach zespołów oceniających:

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Kryterium 1 dotyczy konstrukcji programu studiów, w tym jego ogólnej koncepcji, celów kształcenia oraz zakładanych efektów uczenia się. Ocenie podlega przede wszystkim, czy program studiów stanowi spójną i logicznie uzasadnioną całość, zgodną z misją uczelni, profilem studiów (praktycznym lub ogólnoakademickim), charakterystyką kierunku, wymaganiami Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz przepisami rozporządzenia w sprawie studiów, a w przypadku kierunków ze standardami kształcenia z odpowiednimi rozporządzeniami właściwych ministrów. W ramach kryteriów sprawdza się adekwatność efektów uczenia się do celów kształcenia oraz potrzeb rynku pracy, ich realność, mierzalność i zgodność ze współczesnym stanem wiedzy i praktyki zawodowej. Ważnym elementem jest również wewnętrzna struktura programu. Kryterium numer 1 obejmuje przede wszystkim zgodność efektów uczenia się z wymogami Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz ogólną zasadność prowadzenia kierunku o programie studiów obejmującym konkretne efekty uczenia się.

Eksperci studenccy, biorąc udział w ocenie kryterium nr 1, zwracają szczególną uwagę na to, czy program studiów jest przejrzysty, zrozumiały i wykonalny w praktyce. Eksperci studenccy zwracają także uwagę na brak powtórzeń treści w różnych zajęciach lub grupach zajęć, zrozumiałość celów kształcenia oraz realne przygotowanie studentów do dalszego etapu edukacji lub wejścia na rynek pracy. Istotne jest również zrozumiałe opisanie efektów uczenia się tak, aby były zaprezentowane w sposób przystępny dla studentów z zachowaniem jednak wymogów przewidzianych przez Polską Ramę Kwalifikacji.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Kryterium nr 2 dotyczy realizacji programu studiów, czyli zgodności działań dydaktycznych z zatwierdzonym programem, sposobu prowadzenia zajęć, organizacji procesu nauczania oraz adekwatności stosowanych metod kształcenia do efektów uczenia się. Ocenie podlega zgodność realizacji treści programowych z programem studiów (najczęściej na poziomie poszczególnych przedmiotów w sposób zgodny z sylabusami lub kartami przedmiotów, jeżeli występują), harmonogram zajęć, a także organizacja procesu dydaktycznego po kątem zapewnienia studentom możliwości osiągnięcia zakładanych efektów uczenia się. Ważnym elementem jest dobór metod kształcenia, ich różnorodność oraz adekwatność do charakteru zajęć — w tym wykorzystanie metod aktywizujących oraz najnowszych dorobków nauki i biznesu. Kryterium obejmuje również kwestie praktyk zawodowych (obowiązkowych dla profilu praktycznego), ich zgodność z kierunkiem studiów, właściwe dobór miejsc praktyk oraz efektywność nadzoru nad realizacją efektów uczenia się przypisanych do praktyk. Analizuje się także jakość zajęć prowadzonych z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość.

Ważnym wskaźnikiem jest również weryfikacja, czy studentom zapewniony został realny wybór zajęć do fakultatywnych, dzięki którym powinni mieć możliwość indywidualnego kształtowania swoich programów w zakresie co najmniej 30% ECTS z wyłączeniem kierunków ze standardami kształcenia.

Istotą kryterium numer 2 wynikającą również z ESG jest także ocena wdrożenia i realizacji idei Student Centered Learning, czyli nauczania zorientowanego na studenta, w ramach której główną rolę w procesie kształcenia pełni student jako aktywny uczestnik zdobywania wiedzy, umiejętności i efektów uczenia się, a nauczyciele akademicki mają jedynie (choć nadal bardzo ważną) rolę pomocniczą – osób, które nakierowują studentów, wyznaczają im cele, pomagają obrać odpowiednią drogę, a wreszcie czuwają nad prawidłowym tokiem pracy studentów. Idea i możliwość samorozwoju studentów powinny znajdować odzwierciedlenie w programach studiów wszystkich kierunków.

Eksperci studenccy, biorąc udział w ocenie tego kryterium, zwracają uwagę przede wszystkim na zgodność prowadzonych zajęć z rzeczywistymi zapisami w sylabusach. Analizują, czy prowadzący realizują zaplanowane treści, stosują metody adekwatne do efektów uczenia się oraz czy zapewniają odpowiednie materiały dydaktyczne i konstruktywną informację zwrotną. Istotne jest również, czy harmonogram zajęć jest przejrzysty, przestrzegany i nie generuje nadmiernych obciążeń w wybranych tygodniach semestru.

Eksperti szczególnie uwagę zwracają również na zapewnienie odpowiedniej możliwości wyboru zajęć oraz realizację idei SCL.

W praktyce najczęściej wskazywane uchybienia dotyczą prowadzenia zajęć niezgodnie z sylabusami, pomijania treści programowych lub ich zastępowania materiałem niezwiązanym z modułem. Często występują problemy z jakością zajęć z wykorzystaniem technik i metod kształcenia na odległość — brak kompetencji technologicznych prowadzących, niewłaściwy dobór metod, ograniczona interakcja czy problemy techniczne. Do częstych nieprawidłowości należy także przeciążenie studentów zadaniami w określonych okresach semestru, niespójne harmonogramy zajęć, zbyt liczne grupy zajęciowe. W obszarze praktyk często wskazywane są problemy z nieadekwatnością miejsc praktyk do kierunku studiów, brak nadzoru, niezgodność wykonywanych zadań z efektami uczenia się oraz traktowanie praktyk jako formalności. Uchybienia dotyczą również niewystarczającej liczby działań wspierających proces uczenia się, braku bieżącej informacji zwrotnej oraz nierealizowania metod aktywizujących pomimo deklaracji w programie.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

W ramach kryterium numer 3 ocenie podlega przejrzystość, spójność i zgodność z przepisami zasad rekrutacji, w tym warunków przyjęcia, kryteriów kwalifikacyjnych oraz procedur odwoławczych. Ważnym obszarem jest system oceniania i weryfikacji efektów uczenia się -analizuje się adekwatność metod oceniania, jasność kryteriów oceny oraz spójność stosowania metod w obrębie danego kierunku studiów. W zakresie dyplomowania ocenie podlega organizacja procesu przygotowania pracy dyplomowej, opieka promotorska, jasność wymagań dotyczących formy pracy oraz przejrzystość procedury egzaminu dyplomowego.

Eksperti studenccy analizują, czy zasady rekrutacji oraz zaliczania kolejnych etapów studiów są jasne, dostępne i konsekwentnie stosowane oraz czy zachowana jest zasada równych szans. Ocenie podlegają kryteria rekrutacji oraz odpowiednie wymagania umożliwiające skuteczne nabywanie efektów uczenia się od początku studiów.

Kryterium numer 3 obejmuje również weryfikację efektów uczenia się nabywanych w trakcie całych studiów – zarówno w ramach poszczególnych zajęć lub grup zajęć, jak i egzaminu końcowego. W tym kontekście eksperci zwracają uwagę na transparentność kryteriów oceniania, dostępność informacji o wymaganiach, terminowość przekazywania ocen oraz możliwość uzyskania konstruktywnej informacji zwrotnej po egzaminach i zaliczeniach. Eksperti studenccy oceniają również jakość wsparcia promotorów, jasność zasad dyplomowania oraz to, czy studenci mogą w odpowiednim czasie zapoznać się z wymaganiami, terminami i kryteriami oceny prac. Istotne jest także, czy proces oceniania jest sprawiedliwy, a treści egzaminów odpowiadają treściom programowym.

Najczęściej wskazywane uchybienia w ramach tego kryterium obejmują brak wymogów rekrutacyjnych, brak przejrzystości procedur rekrutacyjnych, niejednolite standardy oceniania w obrębie kierunku, brak jasnych kryteriów egzaminacyjnych oraz opóźnienia w przekazywaniu wyników zaliczeń.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Kryterium 4 dotyczy kompetencji, kwalifikacji, doświadczenia oraz liczebności kadry prowadzącej kształcenie, a także zasad jej rozwoju i doskonalenia. Ocenie podlega zarówno poziom merytoryczny nauczycieli akademickich - w tym ich dorobek naukowy, artystyczny lub zawodowy - jak i stabilność zatrudnienia oraz adekwatność liczebna kadry w stosunku do liczby studentów. Ważnym elementem jest także posiadanie odpowiednich kompetencji dydaktycznych, w tym umiejętności prowadzenia zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość. Kryterium analizuje również sposób przydzielania obciążeń dydaktycznych (pensum) oraz to, czy zapewniają one prawidłową realizację programu we wszystkich jego częściach. W przypadku kierunków standaryzowanych dodatkowo weryfikowana jest zgodność kwalifikacji kadry z wymogami określonymi w standardach kształcenia. Ważną częścią kryterium jest polityka kadrowa uczelni - obejmująca zasady rekrutacji, oceniania, rozwoju i wsparcia nauczycieli - a także tworzenie bezpiecznego i stabilnego środowiska pracy, wolnego od dyskryminacji i przemocy.

Kryterium 4 koncentruje się więc na zapewnieniu, że kadra uczelni posiada kompetencje niezbędne do realizacji programu studiów oraz że uczelnia prowadzi świadomą i długofalową politykę wspierającą jej rozwój. Ocenia się również, czy kadra prowadzi badania, działalność artystyczną lub praktyczną zgodną z kierunkiem kształcenia oraz czy uczelnia stwarza warunki podnoszenia kompetencji dydaktycznych i zawodowych.

Eksperti studenccy, biorąc udział przy ocenie tego kryterium, powinni zwracać szczególną uwagę na dostępność prowadzących, adekwatną liczebność grup oraz stabilność obsady zajęć. Dla studentów istotne jest, czy nauczyciele akademicy są przygotowani merytorycznie i dydaktycznie, czy zajęcia prowadzone są zgodnie z sylabusem, a także czy istnieje możliwość konsultacji oraz otrzymywanie konstruktywnej informacji zwrotnej. Eksperti analizują także, jak uczelnia reaguje na wyniki ankiet studenckich w kontekście oceny nauczycieli akademickich oraz czy rzeczywiście wykorzystuje je do doskonalenia jakości kształcenia. Ważnym elementem ich oceny jest również przygotowanie prowadzących do pracy z narzędziami zdalnymi oraz jakość zajęć online.

W praktyce eksperci studenccy najczęściej wskazują na takie uchybienia, jak niewystarczająca liczba prowadzących w stosunku do liczby studentów, przepełnione grupy zajęciowe oraz nadmierne obciążenie dydaktyczne kadry, wpływające na jakość zajęć a także wydłużony kontakt z nauczycielem. Do często obserwowanych problemów należą także: brak stabilności kadry i częste zmiany prowadzących, zajęcia prowadzone niezgodnie z programem, brak odpowiednich kompetencji dydaktycznych lub technologicznych, szczególnie w zakresie zajęć prowadzonych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość oraz niewystarczające wykorzystanie wyników ankiet studenckich.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Kryterium 5 Polskiej Komisji Akredytacyjnej dotyczy infrastruktury i zasobów edukacyjnych wykorzystywanych w realizacji programu studiów, a także sposobów ich doskonalenia. Ocenie podlega przede wszystkim to, czy uczelnia zapewnia odpowiednie warunki materialne i technologiczne do prowadzenia zajęć dydaktycznych, rozwijania kompetencji praktycznych, realizacji badań naukowych (jeśli są integralną częścią programu) oraz osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów uczenia się. Kluczowym elementem jest dostosowanie sal dydaktycznych, pracowni specjalistycznych, laboratoriów, infrastruktury informatycznej oraz zasobów bibliotecznych do charakteru kierunku, liczebności grup studenckich i wymagań rynku pracy. Sprawdzane jest również dopasowanie tej infrastruktury do potrzeb studentów ze szczególnymi potrzebami, a także możliwość korzystania z zasobów poza godzinami zajęć, w tym dostęp do oprogramowania specjalistycznego i sieci bezprzewodowej.

W ramach kryterium 5 PKA szczegółowo analizuje sprawność, nowoczesność i adekwatność wyposażenia, zarówno w formie fizycznej, jak i cyfrowej. Dotyczy to m.in. aparatury badawczej, oprogramowania wykorzystywanego w kształceniu, platform e-learningowych oraz narzędzi umożliwiających realizację treści programowych. W przypadku kierunków standaryzowanych weryfikuje się zgodność infrastruktury uczelni i instytucji współpracujących z wymaganiami określonymi w odpowiednich standardach kształcenia.

Z perspektywy studentów kryterium 5 ma kluczowe znaczenie, ponieważ bezpośrednio wpływa na komfort i możliwości studiowania. Ekspersi studenccy, oceniając je, zwracają więc uwagę przede wszystkim na faktyczną dostępność infrastruktury - nie tylko jej istnienie. Analizują, czy sale i pracownie są wystarczająco liczne i wyposażone, czy sprzęt działa i jest łatwo dostępny, a także czy studenci mogą korzystać z laboratoriów, komputerów czy zasobów biblioteki poza godzinami zajęć - np. podczas spotkań kół naukowych, czy do przygotowania prac badawczych. Ważnym aspektem jest także jakość infrastruktury informatycznej, zwłaszcza stabilność dostępu do Internetu, funkcjonalność platform e-learningowych oraz realna możliwość uczestnictwa w zajęciach hybrydowych lub online. Ekspersi studenccy oceniają również, czy materiały dydaktyczne są odpowiednio przygotowane, aktualne i dostępne dla studentów, także tych z niepełnosprawnościami. Zwracają uwagę na zgodność zasobów bibliotecznych z sylabusami oraz na to, czy uczelnia odnawia i rozwija infrastrukturę zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami. W ramach kryterium 5, eksperci studenccy zwracają także uwagę na dodatkowe udogodnienia, takie jak pokoje dla rodziców z dzieckiem, pokoje wyciszeń, przestrzeń do pracy własnej czy pomieszczenia dla organizacji studenckich.

W praktyce studenci najczęściej wskazują na następujące uchybienia w obszarze kryterium 5: niewystarczająca liczba laboratoriów lub pracowni (bądź stanowisk w pracowniach), co prowadzi do przepełnionych grup, brak aktualizacji sprzętu i oprogramowania, a także ograniczony dostęp do infrastruktury poza godzinami zajęć.

Częstym problemem jest również niska jakość zajęć online wynikająca z niewydolności systemów informatycznych, nieaktualne lub zbyt małą liczbę zasoby biblioteczne, zwłaszcza w wersji elektronicznej oraz niestosowanie rekomendacji wynikających z ankiet studenckich dotyczących infrastruktury.

Eksperci zauważają także, że uczelnie nie zawsze systematycznie przeprowadzają przeglądy infrastruktury lub nie wykorzystują ich wyników do realnych działań naprawczych. Kolejnym uchybieniem jest niedostosowanie obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - w tym bariery architektoniczne, brak odpowiedniego sprzętu, w szczególności stanowisk dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami, ograniczony dostęp do materiałów w formach alternatywnych.

Podsumowując, kryterium 5 PKA ocenia, czy uczelnia zapewnia studentom warunki techniczne i materialne niezbędne do zdobywania kompetencji właściwych dla danego kierunku oraz czy infrastruktura jest stale monitorowana i rozwijana. To kryterium ściśle łączy jakość procesu kształcenia z jakością środowiska, w którym to kształcenie się odbywa.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Kryterium 6 Polskiej Komisji Akredytacyjnej dotyczy współpracy uczelni z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie konstruowania, realizacji i doskonalenia programu studiów. Współpraca ta powinna być stała, systematyczna, a jej formy dostosowane do specyfiki kierunku oraz potrzeb wynikających z założonych efektów uczenia się. Kryterium kładzie nacisk na to, aby partnerstwo z podmiotami zewnętrznymi było realnym, a nie deklaracyjnym elementem funkcjonowania kierunku. Uczelnia powinna angażować pracodawców, instytucje publiczne, organizacje społeczne, branżowe i profesjonalne w różnorodne działania wspierające proces kształcenia - takie jak praktyki, staże, wolontariaty, wizyty studyjne, udział ekspertów zewnętrznych w zajęciach czy weryfikacji efektów uczenia się, a także realizacja prac etapowych i dyplomowych o charakterze wdrożeniowym. Ważnym elementem jest również systematyczne analizowanie potrzeb rynku pracy i losów absolwentów, które mają bezpośredni wpływ na aktualizację programu studiów.

Kryterium 6 obejmuje także ocenę jakości i efektywności tej współpracy. Uczelnia powinna prowadzić okresowe przeglądy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, analizując adekwatność doboru partnerów, skuteczność stosowanych form współpracy oraz realny wpływ rezultatów tej współpracy na rozwój kierunku. Wyniki tych przeglądów powinny służyć doskonaleniu programu studiów, jego realizacji oraz wspierać osiąganie przez studentów zakładanych efektów uczenia się. Szczególnie istotne jest, aby współpraca była wzajemnie korzystna - aby otoczenie społeczno-gospodarcze wносиło do programu wiedzę o aktualnych trendach i potrzebach rynku, a uczelnia jednocześnie przygotowywała absolwentów gotowych do podjęcia pracy zawodowej.

Z perspektywy studentów ten obszar ma szczególne znaczenie, ponieważ współpraca z praktyką zawodową realnie wpływa na jakość ich przygotowania do rynku pracy.

Eksperci studenccy, biorąc udział w ocenie kryterium 6, zwracają uwagę przede wszystkim na to, czy wskazane formy współpracy faktycznie mają miejsce, czy są dostępne dla wszystkich studentów oraz czy są dobrze zorganizowane.

Istotne jest również, czy praktyki i staże są zgodne z kierunkiem studiów i prowadzą do nabycia kompetencji zawodowych, a nie pełnią jedynie funkcji formalności. Często zdarzają się sytuacje, że studenci danego kierunku w teorii mają możliwość odbywania praktyk w odpowiednich miejscach, lecz wykonują tam czynności niezwiązane z kierunkiem. Np. studenci filologii angielskiej - praktyki w hotelu, gdzie zamiast pracować z językiem obcym studenci zajmują się house keepingiem. Studenci analizują też, czy zajęcia prowadzone przez ekspertów zewnętrznych rzeczywiście wnoszą praktyczną perspektywę oraz czy uczelnia reaguje na sygnały płynące z rynku pracy - na przykład poprzez aktualizację sylabusów albo wprowadzenie nowych treści. Ważnym elementem oceny jest również dostęp do informacji o losach absolwentów oraz wykorzystanie tych danych do rozwoju kierunku. Dobrą praktyką, na którą zwracają uwagę eksperci z grona studentów jest zaangażowanie absolwentów w rozwój kierunku studiów. Dodatkowym walorem danego kierunku jest współpraca z przedsiębiorstwami, gdzie pracują absolwenci.

W praktyce studenci najczęściej wskazują na następujące uchybienia: deklaracyjny charakter współpracy, która istnieje głównie "na papierze", brak realnych, regularnych praktyk lub ich niska jakość, niewystarczająca liczba ofert stażowych lub ich brak powiązania z kierunkiem studiów. Do częstych problemów należy także brak udziału pracodawców w zajęciach lub ocenianiu efektów uczenia się oraz brak wdrożeniowego charakteru prac etapowych i dyplomowych. Eksperti studenccy zwracają uwagę, że uczelnie często nie analizują systematycznie losów absolwentów lub nie wykorzystują wyników takich analiz w procesie doskonalenia programu. Zdarza się również, że uczelnia współpracuje z niewłaściwie dobranymi instytucjami, których profil działalności nie odpowiada kierunkowi studiów, albo że przeglądy współpracy odbywają się nieregularnie i nie mają przełożenia na praktyczne działania.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Kryterium 7 Polskiej Komisji Akredytacyjnej dotyczy warunków i sposobów umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku oraz stopnia, w jakim działania te wpływają na rozwój kierunku i jakość edukacji. Umiędzynarodowienie rozumiane jest szeroko - nie tylko jako mobilność zagraniczna studentów i nauczycieli akademickich, ale również jako obecność perspektywy międzynarodowej w programie studiów, współpraca z uczelniami partnerskimi, udział w projektach międzynarodowych, prowadzenie zajęć w językach obcych, a także włączanie studentów i kadry w różne formy aktywności globalnej. Kryterium ocenia, czy podejmowane działania są spójne z koncepcją i celami kształcenia oraz czy odpowiadają profilowi studiów.

Zgodnie ze standardem jakości 7.1 pod uwagę brane są zarówno realne, jak i wirtualne formy mobilności - długo i krótkoterminowe wyjazdy, praktyki, szkoły letnie, udział w międzynarodowych konferencjach, jak i zdalne projekty realizowane z partnerami z zagranicy.

Ocenia się, czy uczelnia tworzy warunki organizacyjne, finansowe i formalne sprzyjające udziałowi studentów i nauczycieli akademickich w takich aktywnościach. Ważnym elementem jest także obecność mechanizmów uznawania efektów uczenia się zdobytych w zagranicznych instytucjach partnerskich, co znacząco wpływa na jakość i elastyczność procesu kształcenia.

Standard 7.2 nakłada natomiast obowiązek systematycznych ocen stopnia umiędzynarodowienia - uczelnia powinna monitorować skalę i efekty aktywności międzynarodowej, analizować jej wpływ na jakość kształcenia oraz wykorzystywać wyniki tych analiz do intensyfikacji umiędzynarodowienia na kierunku.

Z perspektywy studentów umiędzynarodowienie ma istotny wpływ na ich rozwój akademicki i zawodowy. Eksperti studenccy, oceniając kryterium 7, zwracają szczególną uwagę na dostępność mobilności zagranicznej i wirtualnej dla wszystkich studentów, a nie tylko wybranych grup. Analizują, czy uczelnia zapewnia odpowiednie wsparcie organizacyjne, administracyjne i językowe - czy proces rekrutacji na wyjazdy jest przejrzysty, czy studenci są informowani o możliwościach, a także czy istnieją realne mechanizmy ułatwiające wyjazdy osobom o niższych kompetencjach językowych lub trudniejszej sytuacji finansowej. Wysokość i sposób wypłat stypendiów jest jednym z ważniejszych aspektów decyzji o wyjeździe. Ważnym elementem oceny jest także stopień umiędzynarodowienia programu studiów: czy studenci mają możliwość uczestnictwa w zajęciach w języku obcym, czy program studiów przewiduje kontakt z międzynarodową literaturą, czy prowadzone są projekty z zagranicznymi partnerami. Eksperti studenccy zwracają również uwagę na rzeczywiste funkcjonowanie procesu uznawania punktów ECTS i efektów uczenia się zdobytych za granicą - czy przebiega on sprawnie i bez zbędnych barier.

W praktyce eksperci studenccy najczęściej wskazują na uchybienia związane z niskim poziomem umiędzynarodowienia w praktyce, pomimo deklaracji uczelni. Wśród najczęstszych problemów pojawiają się: ograniczona liczba umów międzynarodowych, niewystarczające wsparcie materialne w przypadku wyjazdów, brak oferty zajęć w języku obcym, niewystarczająca informacja o możliwościach wyjazdowych oraz skomplikowane lub nieprzejrzyste procedury rekrutacji na mobilność. Studenci często zgłaszają również brak wsparcia administracyjnego w procesie wyjazdu lub powrotu oraz problemy z uznawaniem punktów ECTS zdobytych za granicą. Innym powtarzającym się uchybieniem jest brak systematycznych ocen stopnia umiędzynarodowienia lub niewykorzystywanie ich wyników do działań rozwojowych. Zdarza się również, że działalność umiędzynarodowiona koncentruje się na kilku aktywnych osobach w kadrze, bez realnego wpływu na program studiów.

Podsumowując, kryterium 7 PKA ocenia, na ile uczelnia rozwija środowisko akademickie o wymiarze międzynarodowym, wspiera mobilność i aktywność globalną studentów oraz kadry oraz czy umiędzynarodowienie realnie wpływa na jakość procesu kształcenia. Kluczowe jest, aby działania w tym obszarze były planowane, ewaluowane i konsekwentnie rozwijane, tak aby studenci korzystali z pełni możliwości współczesnego, globalnego środowiska akademickiego.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Kryterium 8 Polskiej Komisji Akredytacyjnej dotyczy wsparcia udzielanego studentom w procesie uczenia się, rozwoju naukowym, społecznym i zawodowym, a także przygotowania ich do wejścia na rynek pracy oraz doskonalenia form tego wsparcia. Jest to jedno z najbardziej rozbudowanych kryteriów oceny jakości kształcenia, ponieważ obejmuje wszystkie obszary funkcjonowania studenta na uczelni. Ocenie podlega zarówno praktyczny dostęp do różnych form wsparcia, jak ich skuteczność, systemowość, dostępność dla różnych grup studentów oraz zgodność z celami i efektami uczenia się dla danego kierunku. Wsparcie powinno mieć charakter kompleksowy - obejmować działania dydaktyczne, organizacyjne, materialne, psychologiczne, społeczne i zawodowe - i powinno być prowadzone systematycznie, z wykorzystaniem współczesnych technologii i narzędzi komunikacyjnych. Celem kryterium jest sprawdzenie, czy uczelnia tworzy środowisko sprzyjające uczeniu się, rozwojowi oraz funkcjonowaniu studentów, niezależnie od ich sytuacji życiowej i czy środowisko to jest stale udoskonalane.

W ramach standardu jakości kształcenia 8.1 analizowane jest wsparcie studentów w procesie uczenia się i funkcjonowania na studiach. Ocenia się, czy działania uczelni mają charakter stały, systemowy i adekwatny do potrzeb studentów oraz specyfiki kierunku. Wsparcie powinno przybierać zróżnicowane formy: konsultacje dydaktyczne, tutoring, mentoring, szkolenia, warsztaty, materiały dydaktyczne, narzędzia online, portale studenckie, poradniki oraz różne systemy kontaktu z prowadzącymi zajęcia i administracją. Ważnym elementem jest pomoc w korzystaniu z technologii stosowanych w kształceniu, zwłaszcza zdalnym - studenci powinni otrzymywać instrukcje, szkolenia oraz wsparcie techniczne, które umożliwiają im efektywną realizację zajęć. Kolejnym obszarem jest przygotowanie do działalności naukowej, artystycznej lub zawodowej. Studenci powinni mieć dostęp do opieki merytorycznej, możliwości uczestnictwa w projektach naukowych, praktykach, warsztatach, konkursach, a także do wsparcia materialnego i organizacyjnego, np. w formie dofinansowań wyjazdów, korzystania z laboratoriów, oprogramowania czy specjalistycznego sprzętu.

Kryterium obejmuje również systemowe wsparcie studentów szczególnie aktywnych lub wyróżniających się. Uczelnia powinna oferować rozwiązania umożliwiające indywidualny rozwój studentów zdolnych i zaangażowanych - zarówno w obszarze zawodowym, naukowym, społecznym, jak i artystycznym. Jako kluczowy element oceniany jest ustawowo wymagany system pomocy materialnej, który ma zapewniać wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wsparcie socjalno-bytowe studentom znajdującym się w trudnej sytuacji. Równolegle analizuje się system wsparcia psychologicznego - w tym dostęp do konsultacji, działań interwencyjnych oraz działań profilaktycznych wzmacniających dobrostan psychiczny studentów. Często podkreśla się, że samo istnienie poradni psychologicznej czy psychologa na uczelni nie wystarcza - konieczna jest ich faktyczna dostępność, odpowiednia liczba specjalistów, szybki tryb udzielania pomocy oraz zapewnienie anonimowości.

Ważnym komponentem kryterium 8 jest wspieranie aktywności studenckiej - sportowej, artystycznej, naukowej, organizacyjnej i przedsiębiorczej. Uczelnia powinna angażować studentów w różnorodne formy działalności rozwijające kompetencje miękkie, społeczne i zawodowe. Wszystkie rozwiązania w zakresie wsparcia muszą być dostosowane do potrzeb różnych grup studentów, w tym stacjonarnych i niestacjonarnych, pracujących zawodowo, wychowujących dzieci, zagranicznych oraz studentów z różnymi szczególnymi potrzebami. Elastyczność uczelni w tym obszarze stanowi ważny wskaźnik jakości kształcenia - chodzi o to, aby każdy student, niezależnie od sytuacji, miał realne możliwości korzystania z dostępnych form wsparcia. Ponadto, szczególną uwagę zwraca się na funkcjonowanie systemu skarg i wniosków - jego przejrzystość, skuteczność oraz poczucie bezpieczeństwa studentów korzystających z tej ścieżki. Wsparcie powinno obejmować również działania informacyjne i edukacyjne związane z bezpieczeństwem, przeciwdziałaniem przemocy i dyskryminacji, a także procedury reagowania i pomoc ofiarom zdarzeń naruszających bezpieczeństwo studentów.

Ważną część kryterium stanowi rola kadry wspierającej proces kształcenia - pracowników administracji, techników informatyki, bibliotekarzy. Jej kompetencje, dostępność i jakość komunikacji ze studentami mają bezpośredni wpływ na możliwość sprawnego funkcjonowania studentów na uczelni. Analizuje się zatem, czy kadra ta jest odpowiednio przygotowana do pracy ze studentami, czy jest dostępna w dogodnych terminach oraz czy potrafi efektywnie wspierać studentów w rozwiązywaniu problemów administracyjnych i organizacyjnych. Samorządność studencka również stanowi ważny element oceny - uczelnia powinna wspierać materialnie i pozamaterialnie działalność samorządu i organizacji studenckich, a przede wszystkim zapewniać im realny wpływ na kształt programu studiów, warunki studiowania i funkcjonowanie systemów wsparcia.

Drugą częścią kryterium jest standard 8.2 dotyczący doskonalenia wsparcia studentów. Ocenia się, czy uczenia regularnie prowadzi przeglądy funkcjonujących form wsparcia, w tym sposobów korzystania z infrastruktury i oprogramowania używanego w kształceniu zdalnym, oraz czy analizuje ich skuteczność, dostępność i poziom zadowolenia studentów. Ważne jest, aby przeglądy prowadzone były z udziałem studentów, a ich wyniki wykorzystywane do systematycznego rozwijania i dostosowywania form wsparcia do zmieniających się potrzeb. Kryterium sprawdza, czy uczelnia nie tylko reaguje na problemy wskazywane przez studentów, ale także podejmuje działania wyprzedzające, monitoruje trendy i dostosowuje swoje wsparcie do nowych wyzwań - technologicznych, społecznych, ekonomicznych i edukacyjnych.

Eksperci studenccy, oceniając kryterium 8, zwracają szczególną uwagę na realność i dostępność oferowanych form wsparcia. Kluczowym pytaniem jest to czy rozwiązania proponowane przez uczelnię faktycznie działają w praktyce, a nie jedynie w dokumentach. Ważne jest badanie jakości kontaktu studentów z pracownikami administracyjnymi i nauczycielami akademickimi, ocena sprawności systemów informacyjnych oraz funkcjonowania poradni psychologicznej (lub jej odpowiednika). Studenci analizują również, czy wsparcie jest adekwatne do zróżnicowanych potrzeb różnych grup studenckich oraz czy uczelnia tworzy rzeczywiste warunki do działania samorządu i organizacji studenckich.

Zwracają też uwagę na przejrzystość i skuteczność systemu skarg i wniosków oraz na to, czy uczelnia realnie angażuje studentów w rozwój i doskonalenie wsparcia.

Najczęściej wskazywane przez studentów uchybienia to: funkcjonowanie wsparcia jedynie na poziomie deklaracji, brak dostępu do pomocy psychologicznej, niejasne zasady przyznawania pomocy materialnej (niezgodności z Ustawą), niewystarczająca elastyczność w stosunku do studentów pracujących lub posiadających dzieci, niesprawny system skarg i wniosków oraz brak widocznych efektów składania takich skarg. Problemy często dotyczą także kształcenia zdalnego - braku szkoleń, wsparcia technicznego (dla osób wykluczonych cyfrowo) czy dostosowania materiałów do potrzeb studentów. Inną grupą uchybień, tych pojawiających się najczęściej, jest brak regularnego doskonalenia systemu wsparcia i niewykorzystywanie wyników ankiet lub przeglądów do realnych zmian, a także nieinformowanie studentów o tych wynikach.

Podsumowując, kryterium 8 PKA ocenia, czy uczelnia zapewnia studentom spójny, przemyślany i skuteczny system wsparcia obejmujący wszystkie obszary ich funkcjonowania oraz czy system ten jest stale rozwijany i dostosowywany do zmieniających się potrzeb społeczności studenckiej. To jedno z kluczowych kryteriów, w których perspektywa studenta ma największe znaczenie i najcenniejszą wartość diagnostyczną.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Kryterium 9 Polskiej Komisji Akredytacyjnej dotyczy publicznego dostępu do pełnej, rzetelnej i aktualnej informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji oraz osiągniętych rezultatów. Transparentność w szkolnictwie wyższym jest kluczowa - dzięki niej kandydaci, studenci, pracodawcy oraz inni interesariusze mogą podejmować świadome decyzje, a uczelnia wykazuje odpowiedzialność i jakość swoich działań. Kryterium 9 ocenia, czy wszystkie wymagane informacje są dostępne, kompletne, łatwe do odnalezienia, czytelne oraz zgodne z przepisami dotyczącymi dostępności cyfrowej. Obejmuje to zarówno publikację informacji w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP), jak i w systemie RAD-on oraz na stronach internetowych uczelni.

Zgodnie ze standardem jakości kształcenia 9.1 uczelnia musi udostępniać informacje w sposób gwarantujący łatwość zapoznania się z nimi przez szerokie grono odbiorców, w tym osoby ze szczególnymi potrzebami. Oznacza to, że strony internetowe muszą spełniać wymogi dostępności cyfrowej, a treści powinny być publikowane w języku lub językach, w których prowadzone są studia. Informacja o studiach musi być kompletna i obejmować co najmniej: cel kształcenia, wymagane kompetencje od kandydatów, kryteria kwalifikacyjne i zasady rekrutacji, terminarz przyjęć, pełny program studiów (wraz z opisanymi

W przypadku kształcenia na odległość konieczne jest zamieszczenie dodatkowych informacji dotyczących wykorzystywanych technologii, wsparcia merytorycznego i technicznego oraz oczekiwań wobec kandydatów, czyli przyszłych studentów.

Kluczową częścią kryterium jest także regularne monitorowanie i aktualizowanie informacji przez wyznaczoną osobę lub jednostkę. Uczelnia powinna jasno wskazać, kto odpowiada za aktualność danych, a interesariusze (studenci, kandydaci, pracodawcy, pracownicy) powinni mieć możliwość zgłaszania uwag do treści prezentowanych online. Dynamiczne zmiany w programach studiów, regulaminach czy zasadach rekrutacji wymagają, aby aktualizacje były wykonywane na bieżąco - nie tylko w momencie tworzenia dokumentu, ale przez cały cykl funkcjonowania kierunku.

Eksperti studenccy, oceniając kryterium 9, zwracają szczególną uwagę na praktyczną dostępność informacji. Z perspektywy studenta ważne jest, czy dane są łatwe do odnalezienia (intuicyjna nawigacja), czy są aktualne, napisane zrozumiałym językiem i zawarte w jednym, uporządkowanym miejscu. Eksperti analizują, czy opublikowany program studiów pokrywa się z rzeczywistą organizacją zajęć, czy sylabusy są dostępne i czytelne, oraz czy zawierają pełne informacje o treściach kształcenia, metodach dydaktycznych, sposobach oceniania i efektach uczenia się. Ważna jest również dostępność informacji dla studentów zagranicznych - czy strona uczelni oferuje treści w języku obcym (najczęściej angielskim, ale zdarzają się również tłumaczenia na język ukraiński czy rosyjski) oraz czy są one kompletne i aktualne. Studenci zwracają także uwagę na zgodność informacji dotyczących kształcenia zdalnego z praktyką: czy uczelnia jasno opisuje, jakie platformy i narzędzia są stosowane, jakie są wymagania techniczne i jak wygląda wsparcie w przypadku problemów.

Ważnym obszarem oceny jest także przejrzystość zasad rekrutacji i dyplomowania. Eksperti z grona studentów często wskazują, że kandydaci mogą mieć problemy z odnalezieniem informacji o kryteriach punktowych, wymaganych dokumentach oraz zasadach odwoławczych. Zwraca się również uwagę, czy uczelnia publikuje informacje dotyczące wsparcia - np. pomocy psychologicznej, stypendiów, dostępności, wsparcia technicznego - w sposób przejrzysty i łatwo dostępny.

Najczęstsze uchybienia w ramach kryterium 9 dotyczą nieaktualnych, rozproszonych lub niepełnych informacji. Studenci często zmiany programów studiów czy zasad zaliczeń bez aktualizowania dokumentów na stronie, lub aktualizowanie następuje z dużym opóźnieniem. Innym problemem jest publikacji informacji na wielu podstronach, co utrudnia odnalezienie konkretnych treści. Często zdarza się również, że sylabusy są niekompletne, a wtedy zarzut z poprzednich kryteriów powinien znaleźć swój wydzźwięk także w kryterium 9. Kolejną grupą uchybień są naruszenia zasad dostępności cyfrowej - brak opisów alternatywnych, nieodpowiedni kontrast, nieczytelne PDF-y, treści niedostępne dla osób korzystających z czytników ekranu. Eksperti studenccy zwracają również uwagę na brak informacji w języku angielskim lub ich fragmentaryczność, a także na brak przejrzystej informacji o kształceniu na odległość, mimo że jest ono stosowane. Zdarza się też, że nie wiadomo, kto odpowiada za aktualizowanie treści, a uczelnia nie reaguje na zgłaszane błędy lub zgłasza je z opóźnieniem.

Podsumowując, kryterium 9 PKA ocenia, czy uczelnia zapewnia przejrzysty, kompleksowy i aktualny dostęp do informacji o kierunku studiów, jego programie, warunkach realizacji i efektach uczenia się. Transparentność jest kluczowym elementem jakości kształcenia, a jej brak często wskazuje na problemy w organizacji, komunikacji i zarządzaniu kierunkiem. Spełnienie kryterium wymaga od uczelni nie tylko udostępnienia pełnego zestawu informacji, ale i dbałości o ich stałą aktualność oraz użyteczność dla studentów i pozostałych interesariuszy.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Kryterium 10 Polskiej Komisji Akredytacyjnej dotyczy polityki jakości kształcenia oraz procesów projektowania, zatwierdzania, monitorowania, przeglądu i doskonalenia programu studiów. Jest to kryterium o charakterze systemowym, obejmujące mechanizmy zarządzania kierunkiem oraz kontrolę jakości kształcenia w dłuższej perspektywie. Ocenie podlega nie tylko sam efekt — program studiów — lecz także procesy i procedury, dzięki którym program jest tworzony, utrzymywany i rozwijany w sposób świadomy, merytorycznie uzasadniony i zgodny z regulacjami wewnętrznymi oraz zewnętrznymi. Kryterium analizuje, czy uczelnia prowadzi spójne działania zapewniające wysoką jakość kształcenia oraz czy wykorzystuje dane, opinie i wyniki ewaluacji do ciągłego doskonalenia kierunku.

Zgodnie ze standardem jakości 10.1 program studiów powinien mieć jasno określoną strukturę zarządczą. Uczelnia musi wyznaczyć osobę lub zespół osób odpowiedzialnych za nadzór merytoryczny, organizacyjny i administracyjny nad kierunkiem. Ich kompetencje - w tym zadania związane z ewaluacją jakości kształcenia - muszą być opisane w sposób przejrzysty i znany interesariuszom. Dzięki temu odpowiedzialność za kierunek nie jest rozproszona, lecz powierzona konkretnym osobom, które koordynują jego funkcjonowanie, gromadzą dane, analizują przebieg kształcenia oraz proponują rozwiązania naprawcze.

Ważnym elementem jest sposób zatwierdzania programu studiów oraz dokonywania w nim zmian. Procedury te muszą być formalne, jasne, pisemnie przyjęte i uwzględniać udział organów samorządu studenckiego. Zapewnia to transparentność procesu oraz partycypację studentów, którzy jako główna grupa interesariuszy powinni mieć realny wpływ na kształt programu, jego modyfikacje oraz ocenę funkcjonowania. Kryterium 10 podkreśla, że zmiany w programie nie mogą być wdrażane w sposób doraźny, bez analizy lub poza obowiązującymi procedurami - muszą być oparte na danych i podlegać zatwierdzeniu przez wyznaczone organy.

Jednym z najobszerniejszych wymogów kryterium jest systematyczna ocena programu studiów, prowadzona na podstawie miarodajnych i wiarygodnych danych. Obejmuje ona analizę co najmniej: efektów uczenia się, zgodności efektów z potrzebami rynku pracy i otoczenia społeczno-gospodarczego, przypisania punktów ECTS, treści programowych, metod kształcenia, metod weryfikacji i oceniania, jakości i adekwatności praktyk zawodowych, wyników nauczania oraz stopnia osiągania zakładanych efektów przez studentów.

Jeśli w programie uwzględnione jest kształcenie zdalne, konieczna jest również ocena jakości osiągniętych efektów uczenia się w tym trybie. Ważną częścią oceny są także wyniki monitoringu losów absolwentów - informacje o ich zatrudnieniu, dalszym kształceniu i wykorzystaniu kompetencji zdobytych na studiach. Dane te mają kluczowe znaczenie w dostosowywaniu programu do realiów i trendów rynku pracy.

Wyniki systematycznej oceny muszą prowadzić do konkretnych działań doskonalących. Oczekuje się, że uczelnia będzie wykorzystywać wnioski z analiz do modyfikowania programu, aktualizowania treści kształcenia, wprowadzania nowych metod dydaktycznych i technologii oraz usprawniania organizacji toku studiów. Doskonalenie musi mieć charakter ciągły, a nie jednorazowy - kierunek powinien reagować na zmiany naukowe, dydaktyczne, technologiczne i społeczno-gospodarcze. Ważne jest także, by w proces oceny angażowani byli interesariusze wewnętrzni (kadra dydaktyczna, studenci) oraz pracodawcy. Udział praktyków i partnerów zewnętrznych pozwala lepiej dopasować program do potrzeb rynku oraz tworzyć realistyczne scenariusze rozwoju kierunku.

Standard jakości 10.2 rozszerza podejście jakościowe na perspektywę zewnętrzną. Wymaga on, aby jakość kształcenia na kierunku była regularnie poddawana ocenie zewnętrznej - zarówno ze strony PKA, jak i innych organów lub instytucji. Ważne jest nie tylko przejście akredytacji, lecz także wykorzystanie jej wyników do doskonalenia programu. Rekomendacje, uwagi i zalecenia powinny być analizowane i wdrażane, a uczelnia powinna dokumentować podejmowane działania. Eksperti studenccy, oceniając kryterium 10, skupiają się na kilku kluczowych kwestiach. Przede wszystkim analizują, czy studenci mają realny wpływ na proces projektowania i doskonalenia programu studiów - czy są konsultowani, zapraszani do prac komisji, informowani o zmianach, a ich opinie uwzględniane. Ważne jest także, czy opinie studentów są zbierane regularnie, np. przez ankiety, spotkania, panele dyskusyjne, oraz czy uczelnia przedstawia im informację zwrotną o wynikach i podjętych działaniach.

Eksperti studenccy zwracają uwagę, czy zmiany w programie są ogłaszane transparentnie i z wyprzedzeniem oraz czy studenci są odpowiednio informowani o ich konsekwencjach. Kluczową rolę odgrywa także ocena jakości danych wykorzystywanych w ewaluacji programu - studenci analizują, czy uczelnia opiera decyzje na faktach, a nie intuicji, i czy uwzględnia różne źródła danych, w tym monitoring losów absolwentów czy opinie pracodawców.

Najczęściej wskazywane uchybienia w ramach kryterium 10 to: brak formalnie określonej osoby lub zespołu odpowiedzialnego za kierunek albo niejasno opisany zakres ich kompetencji; zmiany w programie wprowadzane w sposób nieformalny lub bez uwzględnienia opinii studentów; brak systematycznych ocen programu studiów lub oceny oparte na niekompletnych danych; brak analizy efektów uczenia się w praktyce; niewykorzystywanie wyników monitoringu losów absolwentów; brak wprowadzania zmian pomimo wskazanych problemów; zbyt małe zaangażowanie pracodawców i interesariuszy zewnętrznych; a także brak informacji zwrotnej dla studentów o przeprowadzonych ocenach i działaniach naprawczych. Kolejnym problemem jest traktowanie ocen zewnętrznych jako formalności - bez realnego wdrażania rekomendacji.

Podsumowując, kryterium 10 PKA ocenia, czy uczelnia prowadzi świadomą, systemową i opartą na danych politykę jakości kształcenia na kierunku. Obejmuje to zarówno wewnętrzne procesy zarządzania programem studiów, jak i wykorzystywanie informacji zwrotnych od studentów, kadry, pracodawców oraz instytucji zewnętrznych. Spełnienie kryterium świadczy o tym, że kierunek jest rozwijany w sposób odpowiedzialny, transparentny i zgodny z najwyższymi standardami akademickimi, a jego program odpowiada aktualnym wyzwaniom edukacyjnym, naukowym i zawodowym.

ROZDZIAŁ IV

WYMAGANIA STAWIANE EKSPERTOM

Rola ekspertów studenckich w Polskiej Komisji Akredytacyjnej jest wyjątkowa, ponieważ stanowią oni głos środowiska, którego jakość kształcenia dotyczy najbardziej bezpośrednio. Eksperci studenci uczestniczą w procesach akredytacyjnych, analizują programy studiów, rozmawiają ze studentami, pracownikami uczelni i przedstawicielami władz, a następnie współtworzą raporty oceny jakości kształcenia, biorą również udział w opiniowaniu wniosków o utworzenie nowych kierunków studiów. Ich zadania są odpowiedzialne i wymagają profesjonalizmu, dlatego od kandydatów oczekuje się zarówno określonych kompetencji formalnych, jak i postaw etycznych oraz umiejętności miękkich. Funkcja eksperta studenckiego wymaga dojrzałości, umiejętności analitycznego myślenia, zdolności komunikacyjnych oraz poczucia misji związanej z troską o jakość kształcenia w Polsce. Z tego powodu wymagania stawiane kandydatom są wielopoziomowe i obejmują zarówno aspekty formalne, jak i merytoryczne. Przede wszystkim ekspert studencki musi być czynnym studentem studiów wyższych, co gwarantuje aktualne doświadczenie w procesie studiowania i znajomość realiów życia akademickiego. Istotna jest także odpowiednia sytuacja dydaktyczna – kandydaci powinni wywiązywać się ze swoich obowiązków akademickich, nie mieć zaległości w toku studiów i wykazywać się odpowiedzialnością, która przełoży się również na rzetelne wykonywanie obowiązków eksperta. Ważne jest również, aby ekspert cieszył się dobrą opinią, wykazywał kulturę osobistą i postawę etyczną odpowiadającą roli reprezentanta środowiska studenckiego na poziomie krajowym. Wśród wymagań stawianych kandydatom istotne miejsce zajmuje także dyspozycyjność czasowa. Praca eksperta wymaga udziału w wizytacjach organizowanych w różnych terminach, często w ciągu tygodnia, a także wcześniejszego przygotowania obejmującego analizę dokumentów i materiałów dotyczących ocenianego kierunku. Istotną rolę odgrywa komunikatywność i zdolność pracy w zespole - ekspert współpracuje z ekspertami akademickimi, przedstawicielami PKA oraz pozostałymi członkami zespołu oceniającego. Współpraca ta wymaga umiejętności wymiany informacji, konfrontowania argumentów, dochodzenia do wspólnych ustaleń oraz właściwego formułowania wniosków do raportu.

Ekspert studencki musi posiadać również zaawansowaną wiedzę na temat funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego, rozumieć znaczenie jakości kształcenia oraz znać odpowiednie przepisy prawne. Chociaż nie wymaga się od niego profesjonalnej wiedzy prawnej, konieczne jest opanowanie podstawowych regulacji, takich jak ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenia ministra w sprawie studiów, standardy kształcenia czy rozumieć wewnętrzne regulaminy uczelni.

To właśnie znajomość tych przepisów pozwala ekspertowi prawidłowo interpretować informacje pojawiające się podczas wizytacji i ocen.

Proces rekrutacji do grona ekspertów studenckich jest rozbudowany i składa się z kilku etapów, mających na celu wyłonienie osób najlepiej przygotowanych do pełnienia tej funkcji. Rekrutacja rozpoczyna się od przyjmowania zgłoszeń. Kandydaci wysyłają formularze aplikacyjne, CV, potwierdzenie statusu studenta oraz list motywacyjny, który może być uzupełniony o rekomendacje z organizacji studenckich lub innych instytucji akademickich. W dokumentach rekrutacyjnych ocenia się nie tylko doświadczenie społeczne czy naukowe, lecz także motywację, zaangażowanie i umiejętność uzasadnienia chęci pełnienia funkcji eksperta. Po analizie aplikacji wybrane osoby proszone są o napisanie eseju na wybrany temat. Temat ten nie jest wcześniej znany kandydatom, a dotyczy zagadnień związanych ze szkolnictwem wyższym, roli studentów czyli roli PKA. Następnie, osoby które z powodzeniem zakwalifikowały się do III etapu rekrutacji, zapraszane są na rozmowy kwalifikacyjne, podczas których ocenia się ich komunikatywność, sposób argumentacji, zdolność logicznego myślenia oraz wstępną znajomość systemu szkolnictwa wyższego. Kandydaci mogą być proszeni o opisanie sytuacji problemowych, wskazanie sposobu rozwiązania konfliktu lub odpowiedzenie na pytania w zakresie znajomości ustawy, rozporządzenia w sprawie studiów czy statutu PKA. W ten sposób komisja rekrutacyjna sprawdza predyspozycje do wykonywania pracy eksperta, która wymaga zarówno analitycznego myślenia, jak i umiejętności kontaktu interpersonalnego.

Kolejnym etapem jest szkolenie przygotowawcze. Kandydaci, którzy pozytywnie przeszli selekcję, uczestniczą w sesjach szkoleniowych obejmujących strukturę PKA, kryteria oceny programowej, analizę dokumentacji, zasady etyczne, proces wizytacji oraz przygotowanie raportów. Szkolenia prowadzone są w formie wykładów, warsztatów i ćwiczeń praktycznych, aby umożliwić kandydatom zdobycie realnych kompetencji potrzebnych w pracy eksperta. Zwieńczeniem procesu rekrutacyjnego jest wpisanie kandydatów na listę ekspertów studenckich i rozpoczęcie pełnienia przez nich obowiązków, często pod okiem bardziej doświadczonych ekspertów, co pozwala na stopniowe wdrażanie w praktyczne aspekty pracy.

Jednym z najważniejszych obszarów kompetencyjnych ekspertów studenckich jest znajomość przepisów i procedur związanych z funkcjonowaniem szkolnictwa wyższego. Ekspert musi rozumieć strukturę uczelni, znać podstawowe akty prawne i orientować się w regulacjach dotyczących oceny jakości kształcenia. Podstawowym dokumentem, który ekspert powinien znać, jest ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. To ona określa zasady funkcjonowania uczelni, prawa i obowiązki studentów, strukturę organizacyjną, system studiów oraz podstawy oceny jakości kształcenia. Ważne są również rozporządzenia dotyczące studiów, standardy kształcenia w kierunkach standaryzowanych, Polska Rama Kwalifikacji oraz charakterystyki efektów uczenia się. Ekspert powinien znać także wewnętrzne przepisy uczelni, takie jak regulamin studiów, regulamin świadczeń dla studentów czy procedury skarg i wniosków, a także podstawy Kodeksu Postępowania Administracyjnego, ponieważ to one definiują realne funkcjonowanie kierunku i warunki studiowania. Istotna jest również znajomość procedur Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Ekspert musi wiedzieć, na czym polega ocena programowa, na jakiej podstawie dokonuje się klasyfikacji ocen, jakie znaczenie ma raport samooceny przygotowany przez uczelnię, jak przebiega wizytacja oraz jak formułowane są wnioski końcowe. Znajomość procedur obejmuje także zasady komunikacji w zespole oceniającym, rolę ekspertów z grona nauczycieli akademickich i studenckich oraz obowiązek zachowania poufności informacji. Poza znajomością przepisów niezwykle istotne w pracy eksperta są umiejętności miękkie, które decydują o jakości rozmów, trafności obserwacji i efektywności współpracy. Najważniejszą z nich jest umiejętność komunikacji interpersonalnej. Podczas wizytacji ekspert prowadzi rozmowy ze studentami, nauczycielami akademickimi, władzami uczelni i pracodawcami. Każda z tych grup wymaga innego podejścia komunikacyjnego – ekspert musi prowadzić rozmowy w sposób neutralny, nienaprowadzający i pozwalający rozmówcom swobodnie wyrażać swoje opinie. Istotne jest zadawanie pytań otwartych, unikanie oceniania i dbanie o komfort rozmówców, zwłaszcza studentów, którzy często dzielą się problemami i obawami. Kolejną ważną kompetencją jest prowadzenie spotkań, moderowanie dyskusji i zarządzanie czasem podczas wizytacji. Ekspert musi umieć kontrolować przebieg rozmowy, tak aby zespół uzyskał wszystkie potrzebne informacje, i jednocześnie zachować profesjonalizm oraz uprzejmość.

Praca zespołowa jest kluczowym elementem działalności eksperta, ponieważ wizytację przeprowadza zawsze zespół oceniający. Ekspert studencki musi umieć współpracować, wymieniać spostrzeżenia, formułować wspólne opinie i rozwiązywać rozbieżności zdań w sposób merytoryczny. Wymaga to zdolności do kompromisu, otwartości na argumenty innych, a także umiejętności obrony własnego stanowiska, jeśli wynika ono z faktów. Istotnym elementem pracy eksperta jest również zdolność obiektywnego formułowania wniosków. Ekspert musi oddzielać opinie od faktów, nie kierować się osobistymi przekonaniem, sympatią czy doświadczeniami oraz zachować bezstronność. Każda opinia w raporcie musi być uzasadniona dowodami z dokumentacji lub rozmów wizytacyjnych.

Praca eksperta wiąże się również z presją czasu, koniecznością pracy w intensywnych warunkach, rozmowami z dużą liczbą osób i koniecznością utrzymania wysokiej koncentracji. Z tego względu umiejętność radzenia sobie ze stresem i odporność emocjonalna są niezwykle ważne. Ekspert musi zachować opanowanie nawet w sytuacjach trudnych, takich jak rozmowy konfliktowe, odmienne opinie w zespole czy krytyczne uwagi oceniających. Ważna jest także umiejętność organizacji pracy, ponieważ przed wizytacją ekspert analizuje obszerne dokumenty, przygotowuje pytania i plan działań, a po wizytacji współtworzy raport. Oznacza to konieczność systematyczności, planowania i samodzielnego działania.

Ostatnim, ale bardzo istotnym elementem umiejętności miękkich jest zdolność formułowania precyzyjnych i profesjonalnych uwag. Raport końcowy jest oficjalnym dokumentem PKA, dlatego ekspert musi umieć pisać w sposób rzeczowy, konkretny i zgodny z zasadami formalnymi. Język raportu musi być pozbawiony subiektywnych ocen, a wszystkie wnioski muszą wynikać z faktów ustalonych podczas wizytacji lub z zapoznanej dokumentacji.

Podsumowując, praca eksperta studenckiego wymaga wysokiej odpowiedzialności, rzetelności i kompetencji. Ekspert reprezentuje studentów z całej Polski i ma realny wpływ na jakość kształcenia na uczelniach. Aby sprostać tym obowiązkom, kandydat musi przejść wymagającą rekrutację, znać przepisy i procedury oraz posiadać rozwinięte umiejętności miękkie, które umożliwiają mu skuteczną i profesjonalną pracę. Funkcja ta jest jednocześnie ogromnym wyróżnieniem i szansą na rozwój osobisty, uczestnictwo w procesach kształtujących polskie szkolnictwo wyższe oraz realny wpływ na poprawę jakości edukacji akademickiej.

Ocena prowadzona w ramach prac Polskiej Komisji Akredytacyjnej nie ma charakteru nadzorczego ani kontrolnego i nie polega na sprawdzaniu zgodności formalnej. Jest to ocena ekspercka, oparta na analizie merytorycznej dokonywanej przez członków zespołu oceniającego, w tym ekspertów studenckich. Eksperci, wykorzystując własne doświadczenie oraz wiedzę o funkcjonowaniu szkolnictwa wyższego, formułują wnioski o charakterze profesjonalnym. Choć dąży się do zapewnienia jednolitości stosowanych standardów i podejścia, należy uwzględnić, że różne kierunki, profile i konteksty instytucjonalne mogą wymagać zróżnicowanej interpretacji oraz odrębnego potraktowania niektórych kwestii.

Podstawowym celem oceny jest wspieranie uczelni w rozwijaniu jakości kształcenia oraz uzyskiwaniu zakładanych rezultatów. Analiza powinna uwzględniać odniesienie do wszystkich właściwych wskaźników oraz standardów jakości jako całości, a nie ograniczać się do wybranych elementów. W przypadku identyfikacji obszarów wymagających doskonalenia konieczne jest ich jednoznaczne wskazanie w analizie oraz uzasadnienie ich wpływu na funkcjonowanie kierunku. Na tej podstawie formułuje się precyzyjne zalecenia, których wdrożenie uczelnia ma obowiązek zapewnić przed kolejną oceną.

W sytuacji, gdy wynik oceny jest negatywny, eksperci muszą w sposób jednoznaczny, szczegółowy i dowodowy wykazać, które elementy programu, organizacji kształcenia lub funkcjonowania kierunku nie odpowiadają wymaganym wzorcom jakości lub naruszają obowiązujące przepisy. Uzasadnienie musi wskazywać, w jakim zakresie uchybienia uniemożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się lub zakłócają właściwą realizację procesu dydaktycznego. Równocześnie, jeśli podczas oceny zidentyfikowane zostaną dobre praktyki, należy je wyraźnie opisać, ponieważ mogą one stanowić podstawę do przyznania uczelni certyfikatów jakości kształcenia i służyć jako wzór dla innych podmiotów akademickich.

Eksperci - w tym eksperci studenccy - pełnią zatem istotną rolę w kształtowaniu i doskonaleniu krajowego systemu zapewniania jakości kształcenia. Ich praca ma bezpośredni wpływ na rozwój kierunków studiów oraz na ewaluację jakości w polskim szkolnictwie wyższym, a zarazem przyczynia się do budowania kultury jakości opartej na rzetelności, profesjonalizmie i odpowiedzialności za proces kształcenia.

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Projekt Studenckie Prawa - Jasna Sprawa finansowany jest ze środków
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Parlament Studentów
Rzeczypospolitej Polskiej